Vlaams Parlement

stuk **1539** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 22 maart 2012 (2011-2012)

Gedachtewisseling

over de studies over de impact op Vlaanderen van de voorstellen van de Europese Commissie voor de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door de heer Dirk Peeters

verzendcode: LAN

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jos De Meyer.

Vaste leden:
de heren Lode Ceyssens, Jos De Meyer, mevrouw Tinne Rombouts, de heer Jan Verfaillie;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Stefaan Sintobin, mevrouw Linda Vissers;
de heren Karlos Callens, Marc Vanden Bussche;
mevrouw Els Robeyns, de heer Jurgen Vanlerberghe;
de heer Mark Demesmaeker, mevrouw Tine Eerlingen;
de heer Peter Reekmans;
de heer Dirk Peeters.

Plaatsvervangers:
de heren Robrecht Bothuyne, Jan Durnez, Marc Van de Vijver, Johan Verstreken;
de heren Pieter Huybrechts, Chris Janssens, mevrouw Marleen Van den Eynde;
mevrouw Lydia Peeters, de heer Bart Tommelein;
de heren Marcel Logist, Bart Martens;
de heer Matthias Diependaele, mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck;
mevrouw Patricia De Waele;
de heer Hermes Sanctorum.

INHOUD

I. Uiteenzetting door de heer Joeri Deuninck, beleidsmedewerker AMS 4
1. Doelstelling 4
2. Indicatie budgettaire impact wetgevend voorstel directe steun 4
3. Data en methodologie 5
4. Actuele situatie 5
5. Scenario's: aantal verliezers en omvang verlies 6
6. Scenario's: analyse van de economische impact 7
7. Conclusies 7
II. Uiteenzetting door mevrouw Sylvie Danckaert, beleidsmedewerker AMS .. 7
1. Inleiding 7
2. Doelstelling studie en basis 8
3. Vergroeningsmaatregel blijvend grasland 8
4. Vergroeningsmaatregel gewasdiversiteit 8
5. Vergroeningsmaatregel ecologisch aandachtsgebied 9
6. Conclusie 9
III. Bespreking 9
1. Interventies van de leden 9
2. Antwoorden 12
3. Reacties van de leden 15
4. Bijkomende antwoorden 15
Gebruikte afkortingen 17
Bijlage 1: Presentatie 'Herverdeling van de rechtstreekse steun binnen Vlaanderen' 19
Bijlage 2: Presentatie 'Vergroening van het GLB' 31

Op 29 februari 2012 besprak de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid twee studies van de afdeling Monitoring en Studie van het Departement Landbouw en Visserij, over de impact op Vlaanderen van de voorstellen van de Europese Commissie voor de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

De studie 'Herverdeling van de rechtstreekse steun binnen Vlaanderen' werd toegelicht door de heer Joeri Deuninck, beleidsmedewerker van AMS. De studie 'Vergroening van directe steun' werd toegelicht door mevrouw Sylvie Danckaert, beleidsmedewerker van AMS.

Beide studies zijn een ex-ante-evaluatie van de wetgevende voorstellen van de Europese Commissie vanuit de Vlaamse context.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER JOERI DEUNINCK, BELEIDSMEDEWERKER AMS

De heer *Joeri Deuninck* schetst dat de ex-ante-evaluatie 'Herverdeling van de rechtstreekse steun binnen Vlaanderen' gebaseerd is op de huidige voorstellen van de Europese Commissie, maar dat ook een aantal veronderstellingen werden gemaakt en uitgangspunten werden aangenomen.

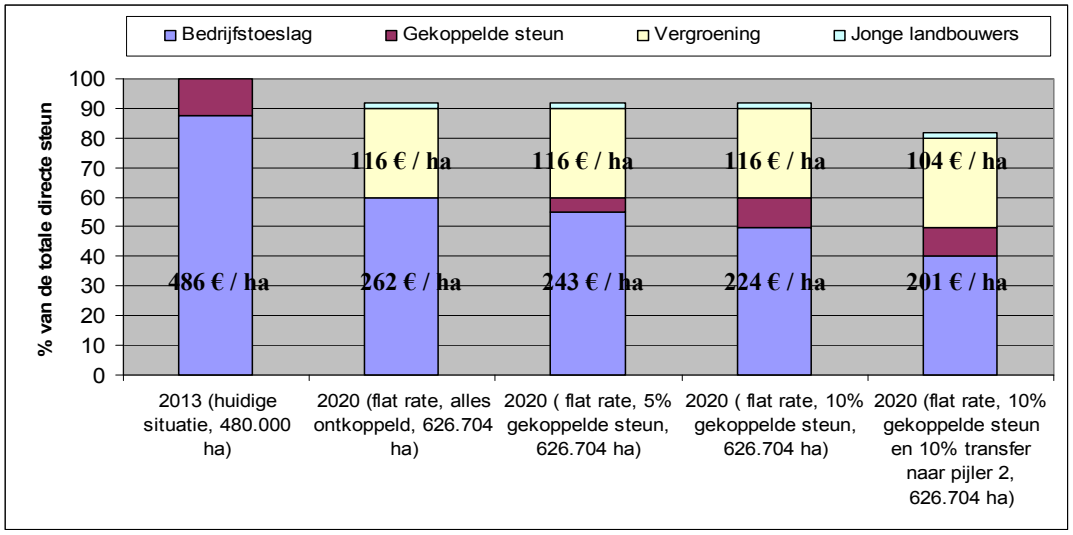
1. Doelstelling

De studie wil de impact nagaan van de herverdeling van de rechtstreekse steun. In het voorstel van de EC wordt het model waarin de steun op historische basis is toegekend aan de land- en tuinbouwers, vervangen door een regionaal model waarin de rechtstreekse steun gelijkmatig verdeeld wordt over het areaal.

De studie gaat ook in op de daling van het budget in Vlaanderen, op basis van het voorstel van het Meerjarig Financieel Kader van de EC. Om na te gaan wie wint en wie verliest, wordt gekeken naar een aantal bedrijfs- en bedrijfsleiderkenmerken.

2. Indicatie budgettaire impact wetgevend voorstel directe steun

Aan de hand van onderstaande grafiek geeft de spreker de evolutie van de directe steun weer. Voor 2013 wordt de huidige situatie weergegeven, met gekoppelde zoogkoeienpremie. Voor 2020 worden vier mogelijke scenario's weergegeven, waarbij rekening wordt gehouden met een daling van het budget met 8 percent als gevolg van het MFK.

De heer Deuninck geeft nog aan dat in de scenario's geen rekening wordt gehouden met het systeem voor kleine landbouwers uit de voorstellen van de EC, aangezien er momenteel geen zicht is op het aantal landbouwers dat mogelijk in dat systeem zou stappen.

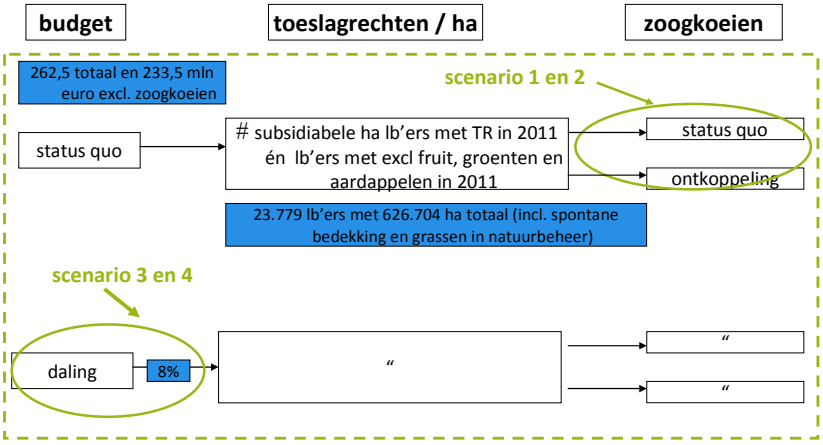
3. Data en methodologie

De spreker schetst dat de studie gebaseerd is op twee databronnen: het Farm Accountancy Data Network, dat beheerd wordt door het Departement Landbouw en Visserij, en de databank van de verzamelaanvraag van het Agentschap voor Landbouw en Visserij.

Met de FADN-gegevens kan worden gekeken naar het aandeel van de steun in het inkomen en de verdeling van de steun naargelang bedrijfstype en -grootte. De resultaten werden gewogen en geëxtrapoleerd naar Vlaanderen. De zeer kleine hobbybedrijven en de zeer grote bedrijven werden niet meegenomen in de analyse, en er gebeuren geen uitspraken over graasdieren, niet-rundvee en pluimvee, stelt de heer Deuninck, omdat er hiervoor te weinig bedrijven in de steekproef zaten.

De ALV-databank handelt over de volledige populatie van land- en tuinbouwbedrijven en de resultaten geven de verdeling van de steun over de bedrijven, toeslagrechten en hectaren weer.

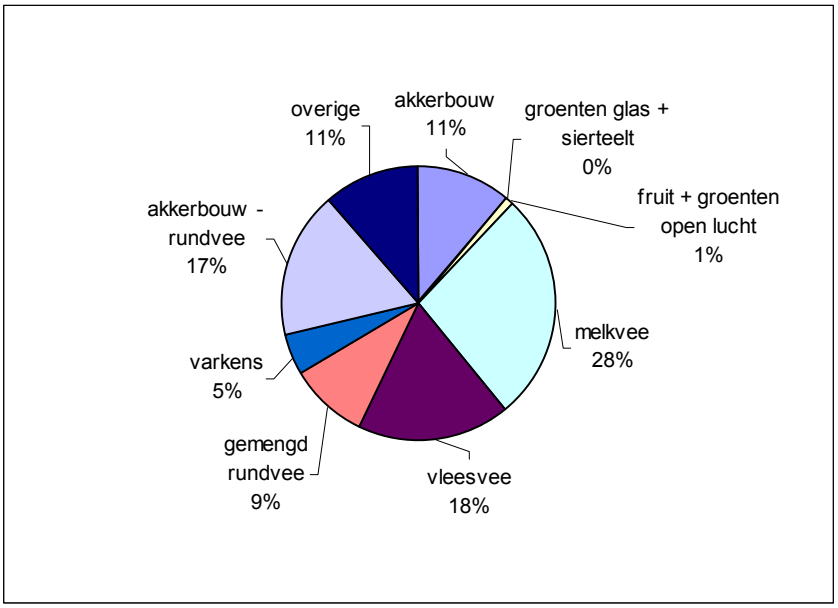
Onderstaand schema schetst de vier scenario's die werden bekeken ten opzichte van het referentiescenario 2013. De voorstellen van de EC over de subsidiabele oppervlakte worden toegepast. Er zijn twee scenario's met een budget dat status quo blijft, maar met het onderscheid of de zoogkoeienpremie al dan niet gekoppeld blijft. Twee andere scenario's vertrekken van een daling van het budget met 8 percent, met eveneens het onderscheid tussen het al dan niet gekoppeld blijven van de zoogkoeienpremie.

Scenario's houden geen rekening met kleine landbouwer, vergroening, jonge landbouwer, actieve landbouwer, éénmalige transfer naar Pijler II, en zoogkoeienpremie integraal ontkoppeld / gekoppeld

4. Actuele situatie

Het aandeel van elk bedrijfstype in de rechtstreekse steun zag er voor de periode 2007-2009 als volgt uit:

De algemene conclusie is dat er veel steun gaat naar de rundveehouderij (55%) en de akkerbouw, en weinig of geen steun naar de varkenshouderij en de tuinbouw.

In de studie wordt ook de afhankelijkheid van de rechtstreekse steun berekend, waarbij het aandeel in de opbrengst en in het bedrijfsinkomen per bedrijfstype wordt weergegeven voor de periode 2007-2009.

Daaruit blijkt volgens de heer Deuninck dat het steunpercentage hoog is voor bedrijfstypes met rundvee en/of akkerbouw. Dat is enerzijds te wijten aan het feit dat deze bedrijven gemiddeld veel rechtstreekse steun ontvangen, maar anderzijds ook aan het gemiddeld vrij lage bedrijfsinkomen. Vooral vleesvee en akkerbouw-vleesvee zijn erg afhankelijk van de rechtstreekse steun. Het steunpercentage is laag voor varkens (grondloze varkensbedrijven ontvangen geen rechtstreekse steun) en vooral voor tuinbouw.

5. Scenario's: aantal verliezers en omvang verlies

Met onderstaande tabel situeert de spreker het aantal bedrijven dat steun zou verliezen en de omvang van het verlies – dus het bedrag dat herverdeeld zou worden – voor de vier gehanteerde scenario's:

	Aantal bedrijven	Verlies (euro)				
		totaal	gemiddeld	P25	P50	P75
Status quo budget						
Scenario 1: Zoogkoeienpremie ontkoppeld	9.481	50.508.658	-5.326	-6.211	-2.691	-921
Scenario 2: zoogkoeienpremie gekoppeld	9.444	43.686.726	-4.626	-5.606	-2.239	-710
Daling budget met 8%						
Scenario 3: zoogkoeienpremie ontkoppeld	11.170	60.987.919	-5.460	-6.605	-2.833	-975
Scenario 4: zoogkoeienpremie gekoppeld	11.162	53.119.873	-4.759	-5.917	-2.393	-777

Uit de analyse blijkt ook dat de winst of het verlies voor de meeste bedrijven beperkt is, maar dat een beperkt aantal bedrijven potentieel zeer sterk kan winnen of verliezen. De grote verliezers situeren zich in de rundveehouderij (melk- en/of vleesvee). Als de zoogkoeienpremie gekoppeld blijft, zit het verlies vooral bij de melkveehouderij. Als die premie ontkoppeld wordt, zullen naast de grote melkveebedrijven ook grote vleesveebedrijven sterk moeten inleveren. Ook het beperkte aantal bedrijven dat geniet van een slachtpremie voor kalveren en speciale toeslagrechten behoort tot de grote verliezers.

6. Scenario's: analyse van de economische impact

De heer Deuninck geeft de resultaten voor scenario 3 en scenario 4, omdat die waarschijnlijk het meest de realiteit zullen benaderen.

In scenario 3 (zoogkoeienpremie ontkoppeld, budgetdaling 8%) zijn de bedrijfstypes met vleesvee de grote verliezers. Ook de bedrijfstypes melkvee en gemengd rundvee verliezen. De winnaars zijn vooral in de fruit- en boomteelt terug te vinden, en bij de groenten in open lucht, akkerbouw en de varkensbedrijven met grond.

In scenario 4 (zoogkoeienpremie niet ontkoppeld, budgetdaling 8%) is de melkveehouderij de grootste verliezer, maar alle bedrijven met rundvee verliezen. De winnaars zijn in dit scenario eveneens de fruit- en boomteelt, groenten in open lucht, varkensbedrijven met grond, en in mindere mate de akkerbouw.

Ook binnen een bedrijfstype zijn er zowel winnaars als verliezers, merkt de heer Deuninck op. Het percentage verliezers schommelt, afhankelijk van het scenario, tussen 27 en 42 percent voor akkerbouw, tussen 68 en 86 percent voor melkvee, en tussen 25 en 70 percent voor vleesvee.

7. Conclusies

De heer Deuninck vat samen dat het aantal begunstigden van rechtstreekse steun niet sterk toeneemt door de hervormingsvoorstellen van de EC, maar het aantal hectares waarop die steun van toepassing is, neemt wel sterk toe.

De rundveehouderij verliest, en afhankelijk van het feit of de zoogkoeienpremie al dan niet wordt ontkoppeld, is vleesvee of melkvee de grootste verliezer. De fruit- en boomteelt, groenten in open lucht en akkerbouw winnen.

Binnen een bedrijfstype kan er een groot verschil zijn tussen bedrijven die sterk winnen en bedrijven die sterk verliezen. De belangrijkste factoren daarbij zijn de waarde per toeslagrecht, de verhouding tussen het aantal toeslagrechten en het aantal hectare, het zoogkoeienquotum per aantal zoogkoeien en voor de rundveehouderij ook de intensiviteit (aantal grootvee-eenheden per hectare).

II. UITEENZETTING DOOR MEVROUW SYLVIE DANCKAERT, BELEIDSMEDEWERKER AMS

1. Inleiding

In de mededeling van de Europese Commissie uit 2010 stond al te lezen dat de milieuprestatie van het GLB moest verhogen, schetst mevrouw *Sylvie Danckaert*. De EC heeft daarom in de nieuwe wetgevende voorstellen drie vergroeningsmaatregelen ingeschreven, met enkele uitzonderingen voor biolandbouwers en landbouwers in Natura 2000-gebieden.

2. Doelstelling studie en basis

Met de studie 'Vergroening van directe steun' wou AMS op basis van de verzamelaanvraag 2011 nagaan hoeveel landbouwers vandaag voldoen aan de vergroeningsmaatregelen uit de wetgevende voorstellen.

De basis is het aantal landbouwers dat in 2014 een basisbedrijfstoeslag zal ontvangen en zal beschikken over gangbaar, subsidiabel areaal. De landbouwers die 100 percent biologisch produceren, zijn vrijgesteld van de vergroeningsmaatregelen. Er zijn dus 23.708 landbouwers die aan de vergroening zullen moeten voldoen.

In de voorstellen van de Commissie staan drie vergroeningsmaatregelen: blijvend grasland, gewasdiversiteit en ecologisch aandachtsgebied. 12% van de landbouwers moet aan één vergroeningsmaatregel voldoen: 4 percent aan de maatregel blijvend grasland en 8% aan de maatregel ecologisch aandachtsgebied. 31 percent van de landbouwers moet aan twee maatregelen voldoen: 9% aan de maatregelen blijvend grasland en ecologisch aandachtsgebied, en 22% aan de maatregelen gewasdiversiteit en ecologisch aandachtsgebied. 57 percent van de landbouwers moet aan alle drie de vergroeningsmaatregelen voldoen.

3. Vergroeningsmaatregel blijvend grasland

In de wetgevende voorstellen van de EC staat dat de landbouwer zijn areaal blijvend grasland op bedrijfsniveau zal moeten behouden. AMS heeft 'blijvend grasland' omschreven als de code blijvend grasland in de verzamelaanvraag, spontane bedekking en grassen in natuurbeheer.

16.733 landbouwers zullen aan deze vergroeningsmaatregel moeten voldoen. Er bestaat vandaag al een randvoorwaarde, waaraan 84 percent van de Vlaamse landbouwers al moet voldoen.

Er is in Vlaanderen natuurlijk ook blijvend grasland dat wordt aangelegd in het kader van agromilieumaatregelen, merkt mevrouw Danckaert op. Het is nog niet duidelijk of dergelijke erosiestroken onder blijvend grasland of ecologisch aandachtsgebied zullen vallen.

4. Vergroeningsmaatregel gewasdiversiteit

In de wetgevende voorstellen staat gestipuleerd dat landbouwers minimum drie teelten moeten hebben op hun bouwland, de hoofdteelt mag maximum 70 percent van het areaal uitmaken, en elke teelt moet minstens 5 percent van het areaal innemen. Deze voorwaarde geldt enkel voor landbouwers die meer dan drie hectare landbouwgrond hebben.

Om te kunnen bepalen hoeveel Vlaamse landbouwers vandaag aan die maatregel zouden moeten voldoen, heeft AMS een aantal aannames gedaan: 100 percent tijdelijk grasland wordt beschouwd als een areaal dat volledig wordt gebruikt voor de productie van gras en dus niet moet voldoen aan deze maatregel, elke gewascode wordt beschouwd als een apart gewas (184), en fruit wordt beschouwd als een blijvende teelt, die niet aan de gewasdiversiteit moet voldoen. Deze rekensom levert als resultaat dat 18.815 landbouwers aan de maatregel gewasdiversiteit zullen moeten voldoen.

De verzamelaanvraag 2011 leert dat vandaag al 60 percent van de landbouwers aan deze maatregel voldoet. Dit percentage wordt volgens de spreker sterk bepaald door de gehanteerde definitie van de term gewas, waarover pas in de gedelegeerde handelingen van de EC beslist zal worden.

Er zijn twee belangrijke redenen waarom 40 percent van de landbouwers vandaag niet aan die voorwaarde voldoet: ofwel telen ze minder dan drie gewassen (75% van de groep), ofwel voldoen ze niet aan de opgelegde percentages (25 % van de groep).

Mevrouw Danckaert verwijst nog naar de bijkomende analyses die AMS heeft uitgevoerd. Daaruit blijkt dat landbouwers die beschikken over drie tot vijf hectare bouwland in 75 percent van de gevallen niet voldoen aan de gewasdiversiteit. Hoe kleiner het areaal bouwland, hoe kleiner de kans om vandaag te voldoen aan deze maatregel.

Voor veehouders geldt dat hoe groter het aandeel blijvend grasland is, hoe lager het aandeel landbouwers dat voldoet aan de gewasdiversiteit. Voor de akker- en tuinbouw werden een aantal teelten waarvoor problemen werden verwacht in ogenschouw genomen, maar landbouwers met aardappelen of groenten als hoofdteelt kunnen in grote mate voldoen aan de maatregel, maar voor de vlastelers is er wel een probleem.

5. Vergroeningsmaatregel ecologisch aandachtsgebied

De EC stelt in de wetgevende voorstellen dat landbouwers die bouwland of blijvende teelten hebben, 7 percent van het areaal zullen moeten inrichten als ecologisch aandachtsgebied. Op basis van de verzamelaanvraag zullen er in Vlaanderen 22.850 landbouwers aan deze maatregel moeten voldoen, goed voor een ecologisch aandachtsgebied van 32.769 hectare.

In de gedelegeerde handelingen zal de EC later omschrijven wat als ecologisch aandachtsgebied beschouwd kan worden, maar in de wetgevende voorstellen worden al een aantal elementen opgesomd: bufferstroken, bebossing op landbouwgebied en landschapselementen.

Op basis van de elementen die nu al in de verzamelaanvraag zijn opgenomen, komt AMS tot de conclusie dat slechts 1 percent van de landbouwers aan 7 percent ecologisch aandachtsgebied komt. Als een aantal aannames gebeuren over wat mogelijk als ecologisch aandachtsgebied zal worden beschouwd, is de conclusie dat ook met deze aannames slechts een kwart van de landbouwers voldoet aan de vergroeningsmaatregel ecologisch aandachtsgebied.

Ook in de scenario's dat het ecologisch aandachtsgebied wordt vastgelegd op 5 of zelfs 3 percent van het areaal komt AMS tot de conclusie dat op dit moment minder dan de helft van de landbouwers die doelstelling zou halen.

6. Conclusie

Als conclusie stelt mevrouw Danckaert dat 23.708 landbouwers aan een of meer vergroeningsmaatregelen moeten voldoen. Meer dan de helft van de landbouwers moet aan alle drie de vergroeningsmaatregelen voldoen. Voor blijvend grasland worden niet direct problemen verwacht om aan de maatregel te voldoen. 60 percent van de landbouwers voldoet aan de vergroeningsmaatregel gewasdiversiteit en het percentage voor het ecologisch aandachtsgebied varieert van 1 tot 26 percent.

Vandaag voldoet 14 percent van alle landbouwers aan de vergroeningsmaatregelen waaraan ze zullen moeten voldoen. 19 percent van de landbouwers voldoet aan geen enkele maatregel, en de overige tweederde voldoet deels aan de voorwaarden.

III. BESPREKING

1. Interventies van de leden

De heer *Karlos Callens* vraagt of de nieuwe regionale benadering, ter vervanging van de historische, binnen België gevolgen heeft voor het aandeel van Vlaanderen en Wallonië, en als gevolg het huidige Vlaamse aandeel van 46 percent verder zal dalen.

In de studie wordt geen rekening gehouden met het systeem van kleine landbouwers. Impliceert dat dat in Vlaanderen dit systeem weinig of niet zal worden gebruikt, of dat het gebruik zelfs onwenselijk is? Hoe wordt de financiële impact van dit systeem ingeschat?

Het lid stelt dat vooral vlees-, rundvee- en akkerbouwbedrijven sterk afhankelijk zijn van rechtstreekse steun, waarvan de zoogkoeienpremie een belangrijke component is. Hij informeert dan ook naar de aanbevelingen van de onderzoekers aan de Vlaamse Regering over het al dan niet ontkoppelen van de zoogkoeienpremie.

De mestproblematiek is volgens de spreker niet aan bod gekomen, maar is een delicaat aspect voor de intensieve veehouderij in Vlaanderen. Het risico bestaat dat op ecologisch aandachtsgebied niet meer bemest mag worden, wat een daling van de bemestbare oppervlakte betekent. Daardoor kan ook een opwaartse druk op de pacht- en grondprijzen worden verwacht. De heer Callens wil weten welke impact dit heeft voor de Vlaamse landbouwers en welke meerkost dit zou inhouden.

De spreker informeert nog of de ecologische aandachtsgebieden nog bewerkt zouden kunnen worden, zodat ze nog een bepaalde economische waarde hebben. Een daling van de oppervlakte cultuurgrond met 7 percent impliceert volgens het lid ook een daling van het inkomen met 7 percent. Welk type cultuurgrond is voor Europa aanvaardbaar als ecologisch aandachtsgebied?

De heer *Jurgen Vanlerberghe* gaat in op de vergroeningsmaatregel gewasdiversiteit. Veel zal afhangen van de gehanteerde definitie van gewas. In de studie wordt een ruime benadering gehanteerd en werden zo veel mogelijk gewassen gedefinieerd. De spreker vraagt zich af wat het effect zal zijn op de beoogde verbetering van de biodiversiteit als bijvoorbeeld alle soorten maïs als aparte gewassen beschouwd worden. De spreker mist op dat vlak een kritische kanttekening in de studie en informeert of daar nog verder onderzoek naar gebeurt.

In de studie wordt ook vermeld dat door het aanplanten van groenbemesters vrijstelling verkregen kan worden van de verplichting om drie gewassen te telen. Het lid informeert of dit al is afgetoetst met de bevoegde Europese instanties. Zou deze toepassing impliceren dat de steun voor groenbemesters via bijvoorbeeld beheersovereenkomsten zou vervallen?

In de studie wordt verwezen naar het risico op speculatie. De heer Vanlerberghe informeert of hiermee de schaalvergroting wordt bedoeld, omdat vooral de kleine landbouwers in de problemen komen met de verplichtingen.

De spreker focust nog op de ecologische aandachtsgebieden en stelt dat de expertenrating van de diverse acties inzake de effectiviteit van de maatregelen ook in de presentatie aan bod had mogen komen. Daaruit blijkt dat voor biodiversiteit de ecologische aandachtsgebieden best beoordeeld worden. Het gaat ook niet zomaar om economisch omzetverlies, er worden ook meerwaarden gegenereerd voor productiviteitsverhogende aspecten, merkt het lid op.

In de studie wordt de oppervlakte die in aanmerking genomen zou kunnen worden om aangeduid te worden als ecologisch aandachtsgebied zo ruim mogelijk geïnterpreteerd. Het lid informeert of er ook berekeningen zijn gemaakt wat de 7 percent ecologisch aandachtsgebied betekent als bijvoorbeeld bemestingsvrije stroken en Natura 2000-gebieden niet worden meegerekend. De heer Vanlerberghe veronderstelt dat over de door de Vlaamse overheid gehanteerde aannames nog onderhandelingen gevoerd zullen moeten worden met Europa vooraleer ze toegepast kunnen worden.

Mevrouw *Tine Eerlingen* schetst dat gebieden met een natuurlijke beperking extra hectaresteun krijgen, en vraagt of er in Vlaanderen gebieden zijn die daar aanspraak op kunnen

maken. De minister-president heeft in het verleden al verklaard dat hij zou proberen om gebieden die te leiden hebben onder sterke verstedelijkingsdruk te laten toevoegen aan de lijst van kwetsbare gebieden. Het lid informeert wat op dat vlak de mogelijkheden zijn.

De spreker vraagt ook meer duiding bij het niet in rekening brengen van het systeem voor kleine landbouwers in de berekeningen.

Mevrouw Eerlingen informeert of de Natura 2000-gebieden in aanmerking komen als ecologisch aandachtsgebied. Het lid verwijst naar het overzicht waaruit blijkt dat weinig landbouwbedrijven voldoen aan de doelstelling om 7 percent van het areaal in te richten als ecologisch aandachtsgebied, maar er geraken ook weinig bedrijven aan 5 of zelfs 3 percent ecologisch aandachtsgebied. De landbouw zal volgens de spreker sowieso een grondige transformatie moeten ondergaan. We moeten de landbouwers ervoor wapenen om van de vergroeningsmaatregelen gebruik te kunnen maken om hun productiviteit te verbeteren. In dat kader vraagt mevrouw Eerlingen nog of de overgangsperiode lang genoeg is en of in voldoende begeleiding zal worden voorzien om de overschakeling mogelijk te maken.

Uit een Duitse studie blijkt volgens mevrouw Eerlingen dat met de vergroeningsmaatregelen de landbouwbedrijven in een eerste fase te maken krijgen met een kleine daling van de productiviteit, maar na enkele jaren zou de productiviteit net stijgen, door de toename van de biodiversiteit en de kwaliteit van de omgeving. Die evolutie moet volgens het lid mee in ogenschouw genomen worden.

Mevrouw Eerlingen informeert of het in het kader van de vergroening de bedoeling is om scenario's naar voren te schuiven waarbij zo weinig mogelijk bedrijven geraakt worden, of zal ook gekeken worden naar de verschillen tussen de sectoren.

De heer *Dirk Peeters* vraagt iets meer toelichting bij de stijging van het areaal waarvoor rechtstreekse steun aangevraagd kan worden.

Het lid focust verder op het ecologisch aandachtsgebied en informeert of de percelen in Natura 2000-gebieden sowieso meegerekend mogen worden als ecologisch aandachtsgebied, want uit literatuur blijkt dat dat niet evident is.

De heer Peeters heeft bij het lezen van de studie de indruk dat soms van pijler I naar pijler II wordt overgeschakeld en omgekeerd. Als voorbeeld verwijst hij naar de agromilieumaatregelen, met de vraag of ze bij het ecologisch aandachtsgebied gerekend worden of apart blijven. Ook hierover wil het lid meer verduidelijking.

De spreker vreest dat door het aspect vergroening te integreren in pijler I het risico bestaat dat landbouwers niet meer bijkomend gaan investeren in agromilieumaatregelen. De beheersovereenkomsten worden op dit moment allemaal op perceelsniveau geregeld. De heer Peeters herhaalt het voorstel dat hij ook in het verleden al heeft geformuleerd, namelijk of het mogelijk is om een beheersovereenkomst per bedrijf tot stand te brengen. Ook in de studie wordt volgens het lid gezocht naar een bedrijfsbenadering.

De spreker omschrijft de studie als iets te defensief. Hij had graag gezien dat het landbouwlandschap en de visie op platteland versterkt zou worden op het vlak van biodiversiteit. Het is mogelijk om de productiviteit te verhogen en de kosten te verminderen, dus de stelling dat de landbouw oppervlakte én inkomen zal verliezen, mag niet veralgemeend worden. De heer Peeters begrijpt dat er verzet is en dat nog verdere onderhandelingen nodig zijn, maar het is een moment en een kans om ook goodwill te creëren voor het Europees denkkader, en dat ontbreekt wat in de studie.

De heer Peeters houdt een pleidooi om de heel strikte scheiding tussen landbouw en natuur te verlaten. Hij ziet meer mogelijkheden door de vermenging en verrijking van beide, maar dat blijkt te weinig uit de voorliggende teksten.

Mevrouw *Els Robeyns* is van mening dat niet enkel gefocust mag worden op de problemen die de landbouwers zullen ondervinden bij het toepassen van de vergroeningsmaatregelen, ook de positieve effecten moeten in rekening gebracht worden.

In de studie staat dat het ecologisch aandachtsgebied een positieve impact heeft op biodiversiteit en klimaat. Het lid betreurt dat dat niet aan bod kwam in de presentatie.

De redenering van de heer Callens, dat 7 percent van de cultuurgrond bestemmen voor ecologisch aandachtsgebied ook een inkomensdaling met 7 percent betekent, is volgens mevrouw Robeyns niet juist. In de studie is hierover niets terug te vinden, maar de spreker vraagt of hierover verduidelijking mogelijk is.

Mevrouw Robeyns verwijst ook naar de economische realiteit dat de schaal van de bedrijven steeds groter wordt. Wordt het daardoor niet gemakkelijker om de oppervlakte ecologisch aandachtsgebied te realiseren, vraagt het lid.

Iedereen is er zich volgens de spreker van bewust dat een transformatie van het landbouwbeleid nodig is. Dat impliceert ook dat een bepaalde weg ingeslagen moet worden. Mevrouw Robeyns informeert naar de politieke conclusies die uit de studies worden getrokken? Zullen de studies het standpunt bepalen dat wordt ingenomen in de Europese discussie, en hoe zal dat standpunt er dan uitzien?

De heer *Jos De Meyer* wil de studie zeker niet als defensief bestempelen. De onderzoekers hebben de resultaten zo correct en objectief mogelijk op papier gezet. Het blijft voor de spreker van fundamenteel belang dat, als we de landbouw in Vlaanderen willen behouden, die in de eerste plaats economisch leefbaar moet zijn.

We leven in een verstedelijkt gebied en hebben een intensieve landbouw. Maar als we kijken naar de mondiale opdracht om tegen 2050 twee miljard mensen meer te voeden, zal volgens de heer De Meyer de landbouw, naast duurzaam, ook intensief moeten zijn.

Het lid informeert nog naar de contacten met de verschillende partners en de te volgen richting. Werden op Europees niveau al bondgenoten gevonden, gelet op het zeer typische karakter van de Vlaamse landbouw?

2. Antwoorden

De heer *Joris Relaes*, kabinetschef Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid van minister-president Kris Peeters, gaat in op het ecologisch aandachtsgebied. De cijfers uit de studie tonen volgens de spreker aan dat de situatie problematisch is. De vrees bestaat dat door de grote inspanningen die van de landbouwers gevraagd worden voor de vergroening, slechts een zeer beperkt aantal landbouwers zal meedoen. Door de vergroening kan 30 percent extra inkomenssteun ontvangen worden, wat volgens de studie wordt geschat op iets meer dan 100 euro per hectare. Aangezien een hectare pachten in Vlaanderen zowat 300 euro kost, rijst de vraag hoeveel landbouwers dan 7 percent van het areaal bijvoorbeeld braak zullen laten liggen.

De heer Relaes vreest dat landbouwers de vergroening als een niet te overwinnen hindernis zullen beschouwen en er gewoon niet aan zullen beginnen, en dus tevreden zijn met 70 percent van de rechtstreekse inkomenssteun of in het systeem van kleine landbouwers stappen, waardoor men niet aan de vergroeningsmaatregelen moet voldoen. In Oost-Europa zal massaal – in Roemenië bijvoorbeeld naar schatting door 50 tot 60 percent van

de landbouwers – gebruikgemaakt worden van het systeem van kleine landbouwers. De landbouwer ontvangt dan 1000 euro, maar moet aan geen enkele vergroeningsmaatregel voldoen. Een meer realistische benadering van de vergroening zou volgens de spreker een grotere bijdrage leveren om stappen vooruit te zetten op het vlak van vergroening. De heer Relaes acht het systeem van agromilieumaatregelen veel beter om de landbouwers te steunen om vergroeningsmaatregelen door te voeren.

De studie toont aan dat vergroening in de Vlaamse context zeer moeilijk zal zijn, stelt de spreker. Als de Natura 2000-gebieden en de bemestingsvrije stroken mee in rekening kunnen worden gebracht als ecologisch aandachtsgebied, wat vandaag niet in de teksten van de Commissie staat, is de situatie anders, maar met een strikte toepassing van de huidige omschrijving van het ecologisch aandachtsgebied uit de voorstellen van de Commissie voldoet vandaag maar 1 percent van de Vlaamse landbouwbedrijven aan deze vergroeningsmaatregel.

De heer Relaes betreurt deze situatie, want de verdere vergroening van de landbouw kan volgens hem ook heel wat positieve voordelen hebben. Maar die vergroening moet dan wel op een manier georganiseerd worden dat de landbouwers eraan willen deelnemen, en de inspanning dus niet immens groot is waardoor ze afhaken. Het zoeken van een juist evenwicht is de uitdaging van de gesprekken op Europees niveau.

De heer *Joeri Deuninck* geeft meer uitleg bij het aandeel van Vlaanderen en Wallonië in de rechtstreekse steun. De studie gaat uit van een ongewijzigde verdeling van het budget, wat voor Vlaanderen een enveloppe van 262,5 miljoen euro betekent.

Het systeem van kleine landbouwers moet verplicht door de lidstaten ingesteld worden, maar de landbouwer bepaalt zelf of hij daar al dan niet instapt. Het systeem komt erop neer dat een landbouwer minimaal 500 en maximaal 1000 euro rechtstreekse steun per bedrijf krijgt en niet moet voldoen aan de vergroeningsmaatregelen. Er is geen definitie van wat een kleine landbouwer is, dus is het volgens de spreker vandaag moeilijk in te schatten hoeveel landbouwers in het systeem zouden stappen. Dat is de belangrijkste reden waarom dit niet meegenomen is in de scenario's. Van bedrijven die niet veel steun zouden ontvangen in de toekomst kan men veronderstellen dat ze eerder geneigd zouden zijn om in het systeem van kleine landbouwers te stappen, maar een exact aantal is volgens de heer Deuninck moeilijk te voorspellen.

Maximum 10 percent van de enveloppe van de rechtstreekse steun zou voor het systeem van kleine landbouwers gereserveerd kunnen worden. Als rekening wordt gehouden met een daling van het budget met 8 percent, betekent dat een budget tussen de 20 en 24 miljoen euro. Als alle Vlaamse landbouwers – iets minder dan 24.000 – in het systeem stappen en 1000 euro ontvangen, gaat het nog maar om 10 percent van het totale budget.

De heer *Joris Relaes* wijst nog op een nefast effect van het systeem van kleine landbouwers. Heel wat bedrijven die op dit moment een beperkte steun ontvangen, zullen de rekening maken: zware inspanningen leveren voor de vergroening en 'cross-compliance' en iets meer ontvangen, of tevreden zijn met 1000 euro en geen enkele inspanning moeten leveren voor de vergroening of 'cross-compliance'. Dit systeem is op maat gemaakt van Oost-Europa en wordt door de spreker niet enthousiast onthaald. Elke landbouwer zal bedrijfseconomisch de optimale situatie voor zijn bedrijf willen realiseren, maar door de lat voor de vergroening hoog te leggen, bestaat de kans dat geen vergroening wordt gerealiseerd.

De studie is er volgens de heer *Joeri Deuninck* op gericht om een aantal scenario's te berekenen en de impact weer te geven. De studie doet dus geen beleidsaanbevelingen over het al dan niet gekoppeld houden van de zoogkoeienpremie. Volgens het voorstel van de EC kan een lidstaat optioneel 5 of 10 percent van de rechtstreekse steun gekoppeld houden, zonder te bepalen om welke steun het moet gaan. Vandaag gaat ongeveer 12 percent van

de rechtstreekse steun naar de zoogkoeienpremie. De administratie onderzoekt ook nog diverse scenario's in verband met de zoogkoeienpremie, waarmee informatie wordt aangereikt voor het beleid. De keuze voor het al dan niet gekoppeld houden van de zoogkoeienpremie heeft natuurlijk ook impact op de andere sectoren, verduidelijkt de heer Deuninck.

Mevrouw *Sylvie Danckaert* stelt dat in de studie de mestproblematiek als knelpunt wordt aangehaald, maar verder onderzoek is nog niet gebeurd. Het is ook niet duidelijk of de EC in de gedelegeerde handelingen beheerseisen zal opleggen voor ecologische aandachtsgebieden.

De spreker beaamt dat in de studie de definitie van gewasdiversiteit zo ruim mogelijk werd geïnterpreteerd. Dat betekent enerzijds dat gemakkelijker de drie verschillende teelten gehaald worden, maar anderzijds is het daardoor moeilijker om de minimumpercentages per teelt te halen. Het is ook afwachten hoe de Commissie in de gedelegeerde handelingen een gewas zal omschrijven.

Mevrouw Danckaert stelt dat het vandaag nog niet duidelijk is of er voor groenbemesters een vrijstelling zal verleend worden inzake gewasdiversiteit, maar dit wordt wel voorgesteld aan de EC.

De spreker verduidelijkt het aangehaalde risico op speculatie. Het is een mogelijkheid dat landbouwers elkaars gronden zullen aangeven om aan de gewasdiversiteit te voldoen.

Of de Natura 2000-gebieden meegerekend kunnen worden voor de ecologische aandachtsgebieden is nog onduidelijk, maar in de wetgevende voorstellen van de EC staat wel dat er voor Natura 2000-gebieden mogelijk een vrijstelling komt, wat betekent dat landbouwers in deze gebieden niet moeten voldoen aan de vergroening, als dit niet past binnen de instandhoudingsdoelstellingen voor dat bepaald Natura 2000-gebied.

Op dit moment zijn er in Vlaanderen geen gebieden met natuurlijke handicaps. Er gebeurde een evaluatie op basis van de Europese criteria. Daaruit bleek dat ongeveer de helft van Vlaanderen als LFA-gebied in aanmerking zou kunnen komen. Maar dan volgt een tweede fase van het onderzoek, waaruit moet blijken dat de opbrengst in die gebieden merkelijk lager is dan in andere gebieden. Dat is in Vlaanderen nergens het geval, waardoor er geen gebieden met natuurlijke handicaps zijn.

Mevrouw Danckaert gaat nog in op de vraag of de vergroeningsmaatregelen gemakkelijker gehaald kunnen worden via schaalvergroting. Dat is zeker het geval voor de gewasdiversiteit, maar voor de andere maatregelen is dat volgens de spreker niet meteen duidelijk. Uit de studie blijkt dat er voor het al dan niet voldoen aan de vergroeningsmaatregel ecologisch aandachtsgebied vandaag geen onderscheid is tussen grote en kleine bedrijven.

Over de afstemming tussen de vergroeningsmaatregel ecologisch aandachtsgebied en de beheersovereenkomsten verduidelijkt mevrouw Danckaert dat dit punt werd aangekaart in de raadswerkgroep, met als antwoord van de Commissie dat het hebben van landschapselementen onder pijler I valt, maar dat het onderhouden van kleine landschapselementen nog wel onder pijler II kan vallen. Door de vergroening zal het referentieniveau waarboven agromilieumaatregelen afgesloten kunnen worden, verhogen. Dat kan in de toekomst mogelijk een effect hebben op het aantal afgesloten beheersovereenkomsten, besluit mevrouw Danckaert.

De heer *Joeri Deuninck* verduidelijkt nog dat er vandaag 480.000 toeslagrechten zijn in Vlaanderen, die geactiveerd worden op 480.000 hectare. Door de hervorming zouden de landbouwers met toeslagrechten niet enkel in aanmerking komen voor rechtstreekse steun voor het aantal toeslagrechten dat ze in hun bezit hebben, maar voor het volledige areaal. Heel wat landbouwers hebben een groter areaal dan hun huidige toeslagrechten, vandaar

de stijging van het areaal. Daarnaast is er de nieuwe categorie begunstigden – exclusief fruit, groenten en aardappelen – die in aanmerking komt voor rechtstreekse steun.

3. Reacties van de leden

De heer *Dirk Peeters* vraagt nog of Vlaanderen de bevoegdheid heeft om het begrip kleine landbouwer zelf in te vullen. Of is de omschrijving identiek voor heel Europa?

Om het ecologisch aandachtsgebied te realiseren, zijn er volgens het lid nog andere mogelijkheden dan de door de kabinetschef vermelde braaklegging.

Mevrouw *Els Robeyns* informeert of in het gewone systeem 70 percent van de rechtstreekse steun wordt uitbetaald als de vergroeningsmaatregelen niet worden gehaald. Of zijn er ook sancties?

Mevrouw *Tine Eerlingen* vraagt nog enige verduidelijking bij de situatie voor de biologische landbouw, en voor eventueel gemengde bedrijven die biologische en gangbare teelten combineren.

4. Bijkomende antwoorden

Volgens de heer *Joris Relaes* laat Europa weinig of geen marge voor de lidstaten om het begrip kleine landbouwer zelf in te vullen.

De heer *Joeri Deuninck* vult aan dat het systeem in elke lidstaat ingevoerd moet worden, maar elke landbouwer beslist zelf op vrijwillige basis of hij al dan niet intreedt. Er worden ook geen grenzen gesteld aan de areaaloppervlakte om in het systeem te kunnen stappen.

Dat betekent volgens de heer *Joris Relaes* dat bijvoorbeeld een landbouwer met een areaal van 100 hectare zichzelf als kleine landbouwer kan inschrijven. Een akkerbouwer zal dat uiteraard niet doen, aangezien hij dan zeer veel steun verliest, maar in andere sectoren, zeker als de landbouwer weinig grond heeft, kan de afweging een ander resultaat geven. De vrees is, zeker gezien de belangrijke controles die ook uitgevoerd worden, dat heel wat landbouwers zullen kiezen voor het systeem van kleine landbouwer, tevreden zijn met een steun van 1000 euro, maar daardoor ook niet moeten voldoen aan extra voorwaarden.

Volgens de spreker is braaklegging de meest realistische manier om het ecologisch aandachtsgebied te realiseren, maar er zijn natuurlijk ook andere mogelijkheden zoals kleine landschapselementen. Volgens de scenario's zal tussen 75 en 99 percent van de bedrijven op dit moment productieve gronden moeten laten braakliggen en aangeven als ecologisch aandachtsgebied. De heer Relaes beklemtoont dat het voor Vlaanderen interessanter is om via pijler II te werken aan vergroening.

Het is volgens de heer Relaes nog niet duidelijk of er een sanctie ingevoerd zal worden als niet voldaan wordt aan de vergroeningsmaatregelen en dus minder dan 70 percent van de rechtstreekse steun uitbetaald zal worden. De Europese commissaris gaat ervan uit dat alle landbouwers op dit moment al 7 percent ecologisch aandachtsgebied hebben in hun bedrijfsvoering, en denkt dat er weinig of geen extra inspanningen geleverd moeten worden. Maar dat is natuurlijk niet de situatie in bijvoorbeeld Nederland, Denemarken, Duitsland en Vlaanderen. Bovendien, als we de uitspraken van de Europese commissaris moeten geloven, wat is dan de meerwaarde voor de natuur?

De heer Relaes maakt duidelijk dat de biologische landbouwers volledig vrijgesteld zijn van de vergroeningsmaatregelen. Voor een gemengd bedrijf, biologisch, niet-biologisch – wat niet evident is maar theoretisch kan – moet op de biologische percelen aan geen enkele voorwaarde voldaan worden, terwijl van het niet-biologisch areaal 7 percent als

ecologisch aandachtsgebied ingericht moet worden. De biologische gronden kunnen daar niet voor ingebracht worden.

Jos DE MEYER,
voorzitter

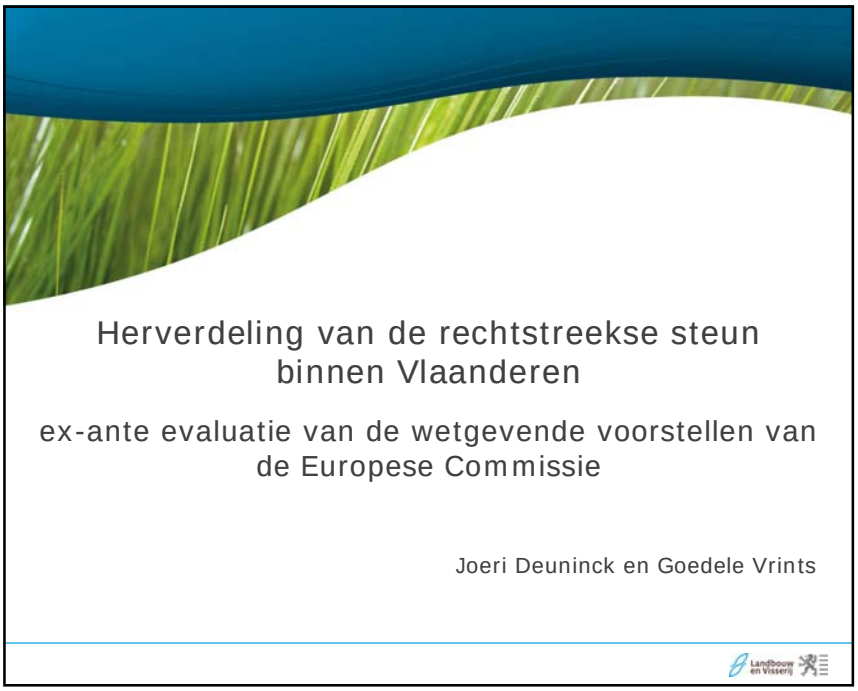
Dirk PEETERS,
verslaggever

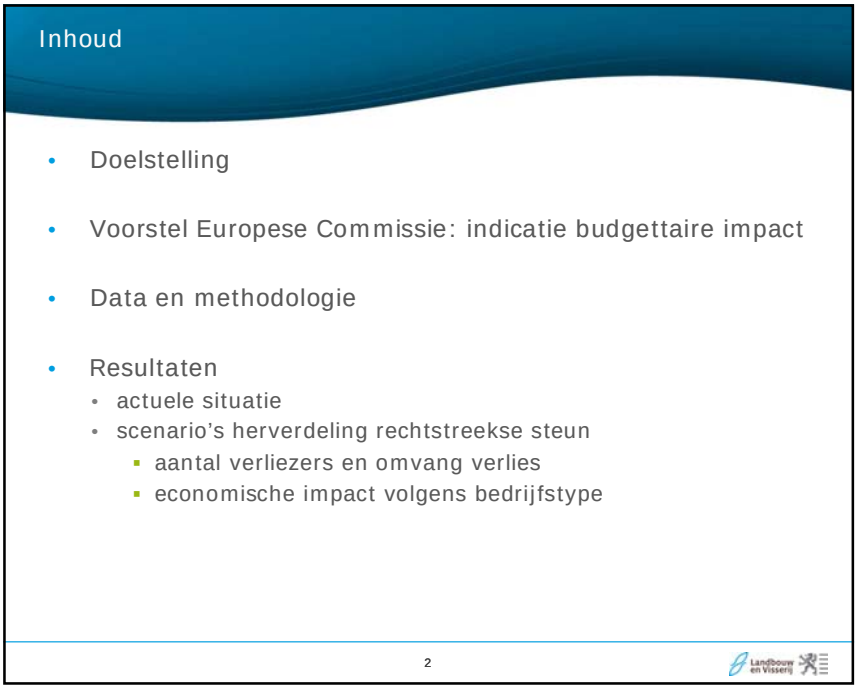
Gebruikte afkortingen

ALV	Agentschap voor Landbouw en Visserij
AMS	afdeling Monitoring en Studie
EC	Europese Commissie
FADN	Farm Accountancy Data Network
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
LFA	Least Favoured Area
MFK	Meerjarig Financieel Kader

BIJLAGE 1:

Presentatie ‘Herverdeling van de rechtstreekse steun binnen Vlaanderen’

Herverdeling van de rechtstreekse steun binnen Vlaanderen
ex-ante evaluatie van de wetgevende voorstellen van de Europese Commissie
Joeri Deuninck en Goedele Vrints

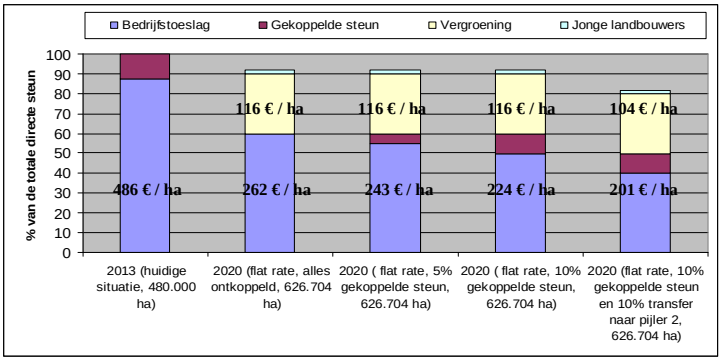

Inhoud
Doelstelling
Voorstel Europese Commissie: indicatie budgettaire impact
Data en methodologie
Resultaten
actuele situatie
scenario's herverdeling rechtstreekse steun
aantal verliezers en omvang verlies
economische impact volgens bedrijfstype
2

Doelstelling

- Impact van herverdeling van rechtstreekse steun én een daling van het budget in Vlaanderen op basis van het voorstel van de Europese Commissie
- Wie wint wie verliest?
  - bedrijfs- en bedrijfsleiderkenmerken

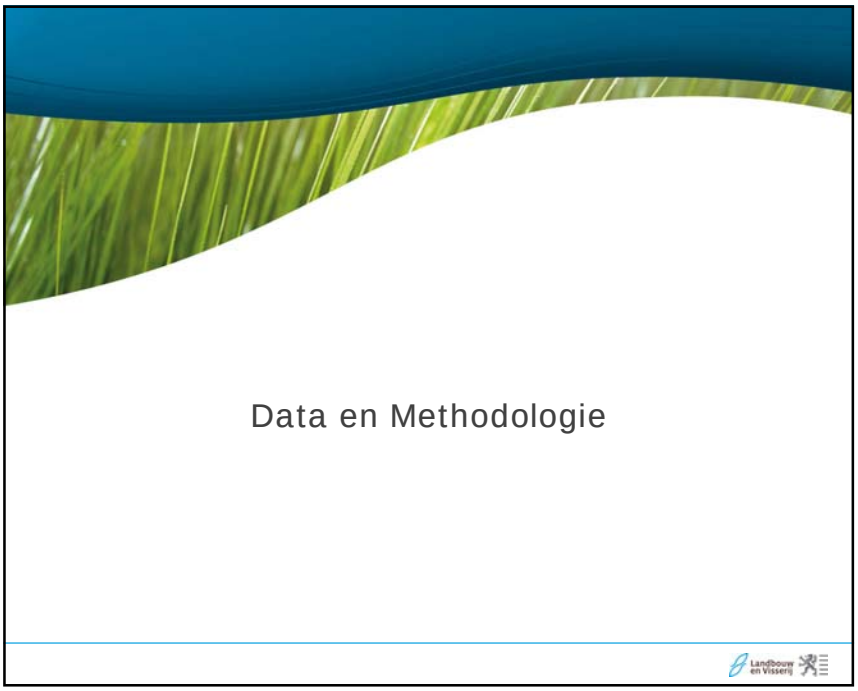
3

Indicatie budgettaire impact wetgevend voorstel directe steun

De resultaten zijn gebaseerd op voorstel Europese Commissie. Er wordt geen rekening gehouden met kleine landbouwer.

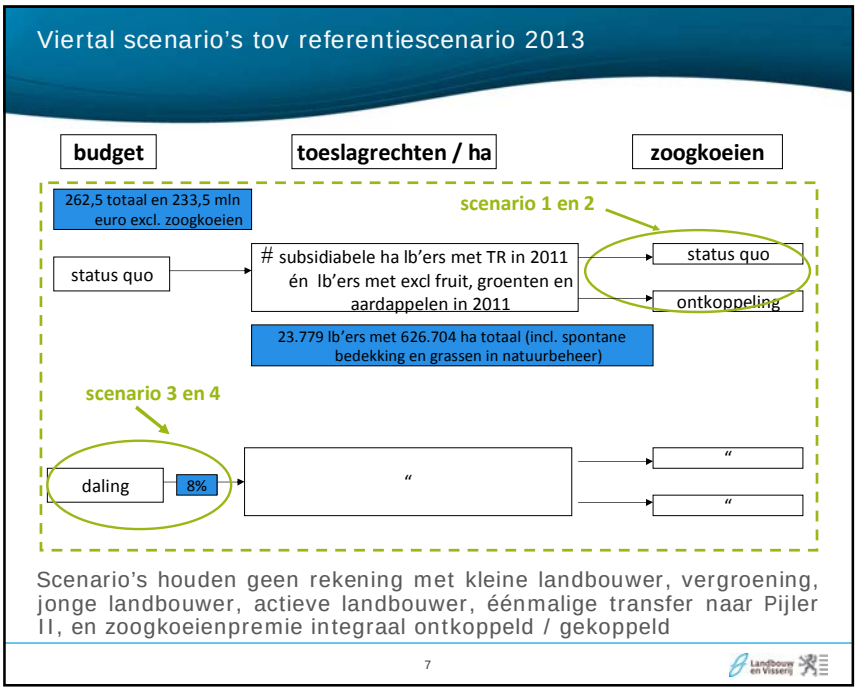
4

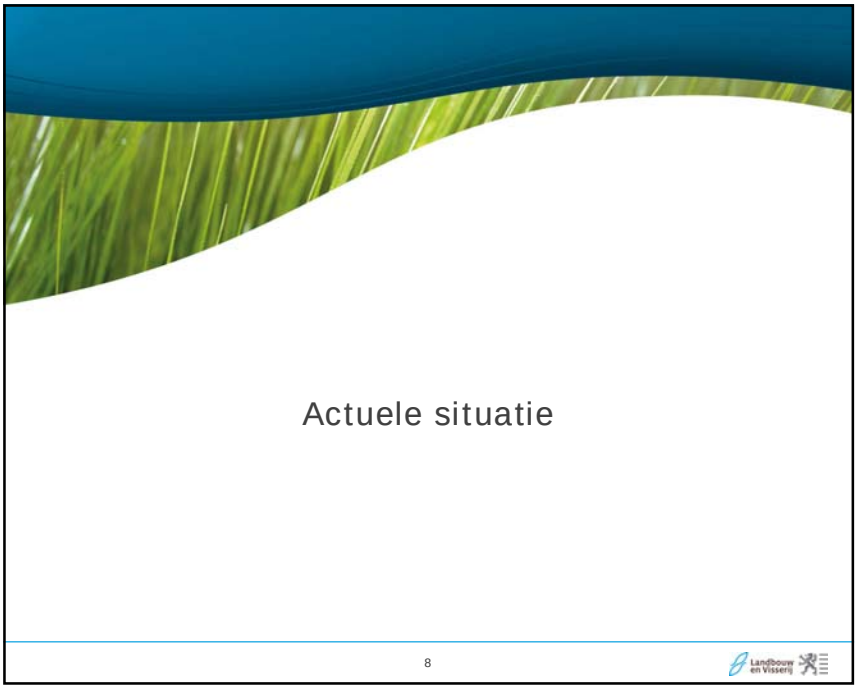

Databronnen

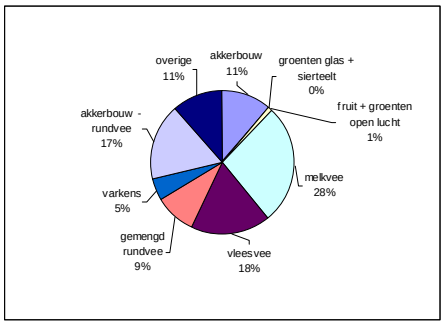
- Farm Accountancy Data Network (FADN)
  - aandeel steun in het inkomen, en verdeling steun naargelang bedrijfstype en –grootte
    - weging en extrapolatie Vlaanderen
  - geen kleine (hobby) en zeer grote bedrijven, geen graasdieren niet-rundvee en pluimvee
- Agentschap voor Landbouw en Visserij (ALV)
  - verdeling steun over bedrijven, toeslagrechten en hectares
  - volledige populatie

6

Viertal scenario's tov referentiescenario 2013
budget
toeslagrechten / ha
zoogkoeien
262,5 totaal en 233,5 mln euro excl. zoogkoeien
scenario 1 en 2
status quo
subsidiabele ha lb'ers met TR in 2011 én lb'ers met excl fruit, groenten en aardappelen in 2011
status quo
ontkoppeling
23.779 lb'ers met 626.704 ha totaal (incl. spontane bedekking en grassen in natuurbeheer)
scenario 3 en 4
daling
8%
"
"
"
Scenario's houden geen rekening met kleine landbouwer, vergroening, jonge landbouwer, actieve landbouwer, éénmalige transfer naar Pijler II, en zoogkoeienpremie integraal ontkoppeld / gekoppeld
7

Actuele situatie
8

Aandeel van de rechtstreekse steun per bedrijfstype, Vlaanderen, 2007-2009

- Veel rechtstreekse steun naar rundveehouderij (55%) en akkerbouw
- Weinig of geen naar varkens en tuinbouw

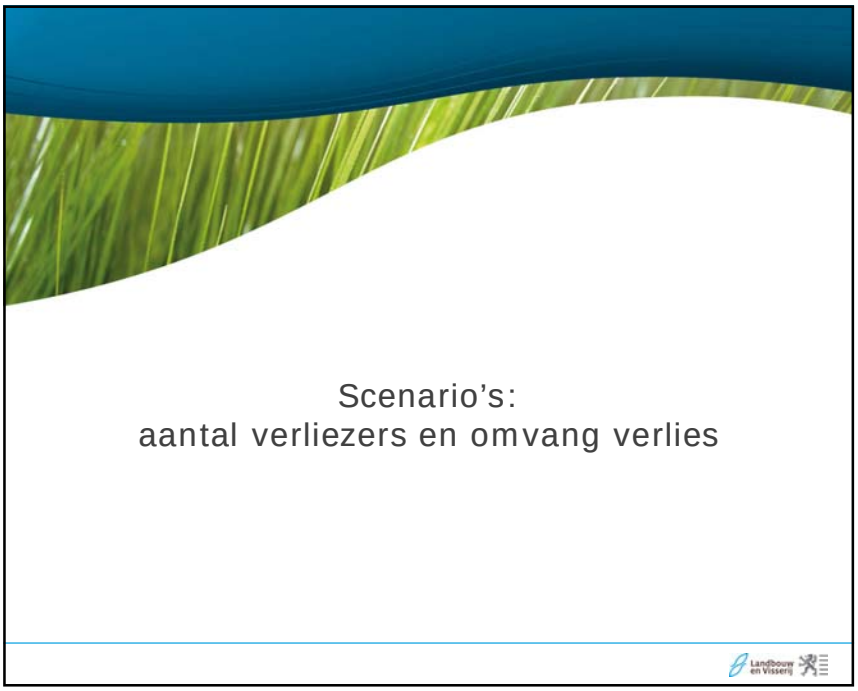
9

Afhankelijkheid rechtstreekse steun: aandeel in opbrengst en BI per bedrijfstype, 2007-2009

	aantal bedrijven	opbrengst per bedrijf (euro)	bedrijfsinkomen BI per bedrijf (euro)	rechtstreekse steun Pijler I (euro)	aandeel Pijler I-steun (%)	
					opbrengst	BI
akkerbouw	1.672	166.810	47.168	17.095	10	36
groenten open lucht	508	183.473	50.804	1.951	1	4
groenten glas	1.366	347.050	51.898	42	0	0
sierteelt	806	278.065	35.807	4	0	0
fruit&boomteelt	1.266	306.754	93.156	1.081	0	1
melkvee	3.683	189.982	58.604	18.983	10	32
vleesvee	1.915	146.543	31.732	25.280	17	80
gemengd rundvee	1.195	217.826	58.169	22.827	10	39
varkens	2.301	414.882	46.799	5.539	1	12
gewascombinaties	710	234.916	52.800	10.543	4	20
veeteeltcombinaties	1.676	352.632	68.099	16.620	5	24
akkerbouw - melkvee	374	261.667	66.910	25.226	10	38
akkerbouw - vleesvee	869	152.324	39.652	24.237	16	61
akkerbouw - varkens	734	251.191	54.861	13.661	5	25
Totaal	**19.075**	**253.021**	**53.868**	**13.904**	**5**	**26**

- Afhankelijkheid steun: aandeel opbrengst / bedrijfsinkomen
  - Steunpercentage hoog voor bedrijfstypes met rundvee en / of akkerbouw
    - Vleesvee en akkerbouw – vleesvee erg afhankelijk van rechtstreekse steun (zoogkoeienpremie): veel steun en lage opbrengst en zeer laag bedrijfsinkomen
  - Steunpercentage laag voor varkens en vooral tuinbouw

10

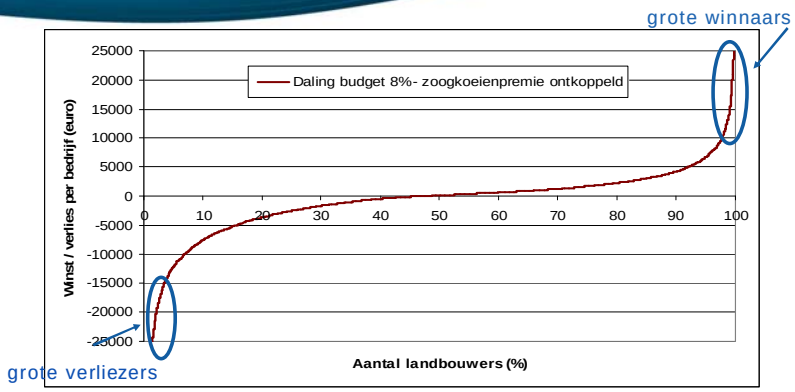

Aantal verliezers en omvang van het verlies

	Aantal bedrijven	Verlies (euro)				
		totaal	gem	P25	P50	P75
Status quo budget						
Scen 1: zoogkoeienpremie ontkoppeld	9.481	50.508.658	-5.326	-6.211	-2.691	-921
Scen 2: zoogkoeienpremie gekoppeld	9.444	43.686.726	-4.626	-5.606	-2.239	-710
Daling budget met 8%						
Scen 3: zoogkoeienpremie ontkoppeld	11.170	60.987.919	-5.460	-6.605	-2.833	-975
Scen 4: zoogkoeienpremie gekoppeld	11.162	53.119.873	-4.759	-5.917	-2.393	-777

12

Winst / verlies in euro per bedrijf (scenario 3)

- Een groot aantal bedrijven wint / verliest beperkt maar een aantal verliest / wint zeer veel
  - Grote verliezers: rundveehouderij (melk- en / of vleesvee)
    - slachtpremie kalveren en speciale toeslagrechten: beperkt aantal bedrijven

13

Scenario's:
analyse van de economische impact

Scenario 3 (zoogkoeienpremie ontkoppeld, budget daling 8%) per bedrijfstype

	Totaal budget daling 8 %		
	≠ directe steun		≠ bedrijfs-
	euro	%	inkomen (%)
akkerbouw	2017	12	5
groenten open lucht	2800	132	6
groenten glas	97	-	0
sierteelt	14	-	0
fruit&boomteelt	4102	297	7
melkvee	-3235	-17	-8
vleesvee	-8242	-35	-23
gemengd rundvee	-3548	-16	-8
varkens	1636	29	3
comb. gewassen	2147	17	5
veeteeltcomb.	-1101	-6	-2
akkerbouw - melkvee	747	3	2
akkerbouw - vleesvee	-4855	-20	-14
akkerbouw - varkens	-265	-2	0

- Verliezers
  - Verlies groter door daling budget 8% (t.o.v. scenario 1 en 2)
  - Bedrijfstypes met vleesvee grootste verlies (impact groot), eveneens groot verlies melkvee en gemengd rundvee
- Winnaars
  - fruit&boomteelt, groenten open lucht, akkerbouw en varkens (enkel bedrijven met grond)
  - minder uitgesproken t.o.v. scen 1 en 2 (vooral akkerbouw)

15

Scenario 4 (zoogkoeienpremie niet ontkoppeld, budget daling 8%) per bedrijfstype

	Totaal budget excl. zoogkoeien daling 8 %		
	≠ directe steun		≠ bedrijfs-
	euro	%	inkomen (%)
akkerbouw	779	5	2
groenten open lucht	2353	111	5
groenten glas	82	224	0
sierteelt	11	112	0
fruit&boomteelt	3496	253	6
melkvee	-4514	-24	-11
vleesvee	-1181	-5	-3
gemengd rundvee	-2089	-9	-5
varkens	1081	19	2
comb. gewassen	1871	15	4
veeteeltcomb.	-1285	-7	-2
akkerbouw - melkvee	-1076	-4	-2
akkerbouw - vleesvee	-1509	-6	-4
akkerbouw - varkens	489	4	1

- Verliezers
  - Alle bedrijfstypes met rundvee, melkvee grootste verliezer
- Winnaars
  - fruit&boomteelt, groenten open lucht, varkens (enkel bedrijven met grond), en in mindere mate akkerbouw
  - winst minst uitgesproken van alle scenario's, vooral bij akkerbouw

16

Winnaars / verliezers binnen één bedrijfstype: aantal verliezers (%)

	akkerbouw	melkvee	vleesvee
Scenario 1: zoogkoeien ontkoppeld – budget status quo	27	68	68
Scenario 2: zoogkoeien niet ontkoppeld, budget status quo	37	82	25
Scenario 3: zoogkoeien ontkoppeld, daling budget 8%	35	79	70
Scenario 4: zoogkoeien niet ontkoppeld, daling budget 8%	42	86	42

- Akkerbouw en melkvee:
  - Aantal verliezers neemt toe als zoogkoeienpremie niet ontkoppeld wordt en budget daalt
- Vleesvee
  - Aantal verliezers neemt sterk af als zoogkoeienpremie niet ontkoppeld wordt

17

Winnaars / verliezers binnen één bedrijfstype

- Akkerbouw
  - “aantal toeslagrechten / aantal ha” en waarde per toeslagrecht bepalend
  - winnaars groter aandeel aardappelen en groenten open lucht; verliezers groter aandeel granen en suikerbieten
- Melkvee
  - Winnaars ↔ verliezers
    - winnaars zijn minder productief (liter per koe), minder intensief (grootvee-eenheden per ha), hebben lagere waarde per toeslagrecht en lager “aantal toeslagrechten / aantal ha”
  - Verliezers onderling
    - verlies rechtstreekse steun groter voor grotere bedrijven, impact bedrijfsinkomen meer diffuus
    - grotere bedrijven productiever, intensiever, hogere waarde per toeslagrecht

18

Winnaars / verliezers binnen één bedrijfstype

- Vleesvee
  - zoogkoeienpremie ontkoppeld
    - Winnaars kleinere bedrijven met weinig rechtstreekse steun; vooral " zoogkoeienquotum / aantal zoogkoeien" bepalend, lagere waarde per toeslagrecht en lager "aantal toeslagrechten / aantal ha"
  - Zoogkoeienpremie niet ontkoppeld
    - Verliezers grotere bedrijven, " zoogkoeienquotum / aantal zoogkoeien" minder bepalend, groter aantal grootvee-eenheden per ha, hogere waarde per toeslagrecht en hoger "aantal toeslagrechten / aantal ha"

19

Conclusies

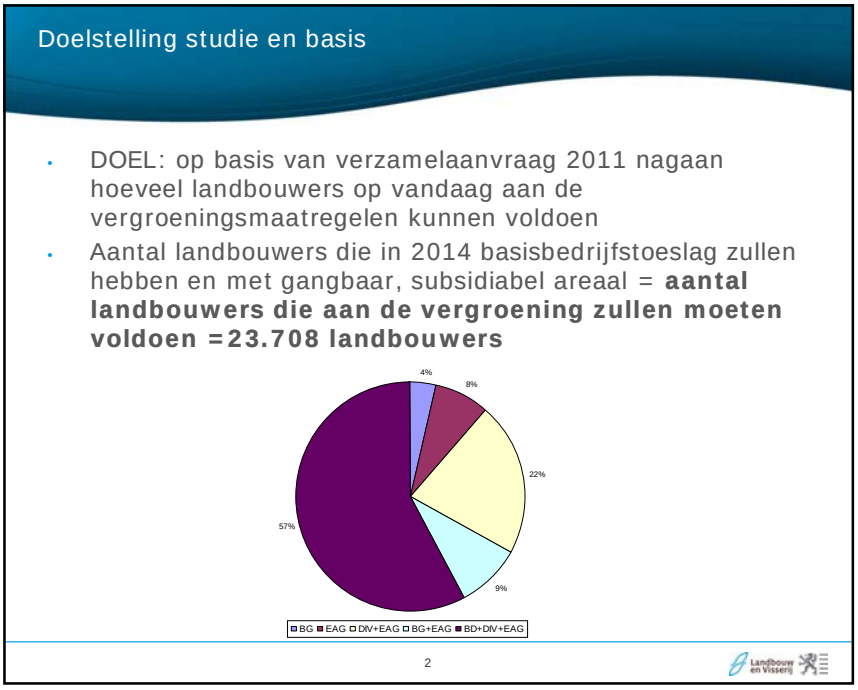
- Aantal begunstigden neemt niet zo veel toe, het aantal hectares wel
- Rundveehouderij verliest en afhankelijk of zoogkoeienpremie wel of niet ontkoppeld wordt is vleesvee of melkvee de grootste verliezer
- Fruit&boomteelt, groenten open lucht, en akkerbouw winnen
- Binnen één bedrijfstype winnen / verliezen individuele bedrijven sterk
  - Belangrijke factoren: de waarde per toeslagrecht, de verhouding "aantal toeslagrechten / aantal hectare" en "zoogkoeienquotum / aantal zoogkoeien "+ in de rundveehouderij de intensiviteit (aantal grootvee-eenheden runderen per ha)

20

BIJLAGE 2:

Presentatie ‘Vergroening van het GLB’

Vergroening van het GLB
ex-ante evaluatie van de wetgevende voorstellen van de Europese Commissie
Sylvie Danckaert

Doelstelling studie en basis
DOEL: op basis van verzamelaanvraag 2011 nagaan hoeveel landbouwers op vandaag aan de vergroeningsmaatregelen kunnen voldoen
Aantal landbouwers die in 2014 basisbedrijfstoeslag zullen hebben en met gangbaar, subsidiabel areaal = **aantal landbouwers die aan de vergroening zullen moeten voldoen =23.708 landbouwers**
4%
8%
22%
9%
57%
BG EAG DIV+EAG BG+EAG BD+DIV+EAG
2

Vergroeningsmaatregel blijvend grasland

- "Blijvend grasland" = blijvend grasland (code 61), spontane bedekking, grassen in natuurbeheer
- **16.733 landbouwers** hebben 155.613 ha gangbaar BG = **moeten voldoen aan de vergroeningsmaatregel blijvend grasland**
- 13. 974 landbouwers hebben op vandaag al een instandhoudingsplicht (84%)
- Ter info:
  - 858 landbouwers hebben 100% gangbaar blijvend grasland
  - 77 landbouwers hebben enkel spontane bedekking of grassen in natuurbeheer, alle andere hebben blijvend grasland
  - 29 landbouwers hebben enkel BG onder de vorm van erosiestroken en/of perceelsranden
  - 229 ha blijvend grasland is te wijten aan erosiestroken of perceelsrandenbeheer

3

Vergroeningsmaatregel gewasdiversiteit

- **18.815 landbouwers** hebben meer dan 3 ha bouwland die niet volledig gebruikt wordt voor gras, braak of onder water = **moeten voldoen aan de gewasdiversificatie**
- Methodologie
  - 100% tijdelijk gras = bouwland volledig gebruikt voor gras
  - Elke gewascode wordt aanzien als een gewas.
  - Fruit is blijvende teelt, hoeft niet aan gewasdiversiteit te voldoen.
- 11.234 landbouwers (60%) voldoen aan de gewasdiversiteit
  - Gemiddeld 28,67 ha – 4,9 teelten
  - Hoofdteelt: gemiddeld 44% (min.13%) – 2de teelt: gemiddeld 26% – 3de teelt: gemiddeld 16%
  - 75% van de bedrijven heeft nog BG
  - 88 verschillende hoofdteelten, 87% van landbouwers heeft silomaïs, wintertarwe, korrelmaïs, tijdelijk grasland of niet-vroege aardappelen als hoofdteelt
  - Sterk afhankelijk van de definitie van de term 'gewas' !!

4

Vergroeningsmaatregel gewasdiversiteit

- 7.581 landbouwers (40%) voldoen niet aan de gewasdiversiteit.
  Redenen:
  - Ze hebben geen drie gewassen (3/4)
    - monoculturen: 1.539 landbouwers
      - 80% hiervan heeft enkel maïs (40% korrelmaïs en 40% snijmaïs) - andere belangrijke monoculturen: granen (6%) aardappelen (5%), groenten (4%)
      - 5% heeft momenteel nog geen TR
    - 4.258 landbouwers met 2 gewassen – voornamelijk combinaties maïs en tijdelijk grasland
    - 63% heeft nog blijvend grasland
  - Ze hebben 3 of meer teelten (max. 11 teelten) maar voldoen niet aan de opgelegde percentages (1/4)
    - hoofdteelt > 70% (max. 97,24%): 1.244 landbouwers
      - Vooral maïs (78%), tijdelijk grasland (12%), granen (4%), aardappelen (3%), groenten (1%)
    - derde teelt < 5%: 540 landbouwers

5

Vergroeningsmaatregel gewasdiversiteit

- Enkele bijkomende analyses
  - Hoe kleiner het areaal bouwland van een bedrijf, hoe lager het percentage dat voldoet aan de gewasdiversiteit.
    - 75% van de bedrijven met areaal bouwland < 5 ha voldoen niet
  - Veehouders:
    - Hoe groter het aandeel blijvend grasland in het subsidiabel areaal, hoe lager het percentage dat voldoet (cfr. supra)
    - 66% van de landbouwers met melkquotum voldoet
    - 71% van de landbouwers met zoogkoeienquotum voldoet
    - 39% van de landbouwers met slachtpremie kalveren voldoet
    - 64% van de varkenshouders voldoet; hoe meer varkens op het bedrijf, hoe lager het percentage varkenshouders dat voldoet.
  - Akker- en tuinbouwers
    - 73% van de landbouwers met aardappelen in hoofdteelt voldoet
    - 40% van de landbouwers met vlas in hoofdteelt voldoet
    - 75% van de landbouwers met groenten in hoofdteelt voldoet
      - 37% van de landbouwers met excl. groenten in hoofdteelt voldoet.
      - Moeilijk: sla, erwten, wortelen, andere groenten

6

Vergroeningsmaatregel ecologisch aandachtsgebied

- **22.850 landbouwers** hebben bouwland of blijvende teelten = **moeten ecologisch aandachtsgebied (EAG) voorzien**
- 7% van het subsidiabele areaal excl. blijvend grasland d.w.z. 7% op bouwland en op blijvende teelten = 7% x 468.123 ha = 32.769 ha

	3% EAG		5% EAG		7% EAG	
Elementen uit verzamelvraag (ER, PRB, BOS, code 3 (poelen) en 4 (houtkanten en –wallen) (1)	*(2%)*	533	*(2%)*	349	*(1%)*	240
+ bemestingsvrije stroken langs waterlopen langs bouwland en blijvende teelten (2)	*(36%)*	8.118	*(19%)*	4.423	*(10%)*	2.296
+ natuurgerichte agromilieumaatregelen	*(36%)*	8.197	*(20%)*	4.505	*(10%)*	2.371
+ KLE die niet in verzamelaanvraag zitten maar in datalaag NGI zitten	*(43%)*	9.837	*(25%)*	5.639	*(13%)*	3.039
+ bouwland en blijvende teelten in speciale beschermingszones (3)	*(51%)*	11.667	*(36%)*	8.181	*(26%)*	5.946
Redelijk scenario: (1+2+3)	*(45%)*	10.309	*(31%)*	7.187	*(23%)*	5.291

7

Overzicht

	# dat moet voldoen	% dat voldoet	% dat niet voldoet	% dat deels voldoet, voldoet aan:					
				BG	EAG	DIV	BG+DIV	BG+ EAG	DIV+ EAG
- BG	858	59%	41%						
- EAG	1.817	20% *(1-26%)*	80% *(74-99%)*						
- DIV en EAG	5.158	11% *(1-29%)*	36% *(35-51%)*		15% *(0,4-16%)*	38% *(20-48%)*			
- BG en EAG	2.159	17% *(2-19%)*	18% *(17-23%)*	59% *(57-74%)*	6% *(1-7%)*				
- BG, DIV en EAG	13.716	11% *(0,4-12%)*	4% *(4-6%)*	23% *(17-23%)*	2% *(0,1-2%)*	6% *(6-8%)*	44% *(44-45%)*	8% *(0,1-8%)*	2% *(0,1-2%)*
Totaal	23.708	14%	19%						

8